

ŞCOLA ŞI FAMILIA

FOLIA PENTRU PĂRINŢI ŞI ÎNVĚTĂTORI.

ESE DE DOUE ORİ PE LUNĂ.

Redactori: Ionu Popca și Andrei Bârseanu.

Abonamentul: Pentru Austria-Ungaria pe an 3 fl.; pe 1/2 an 1 fl. 60 cr.; pe 1/4 an 1 fl. — Pentru România pe an 10 lei; pe 1/2 an 5 lei.

Abonamentele se fac la administratorul foit Ion Darius, în Braşov. — Manuscrisele se trimit unuia dintre redactori tot în Braşov.

Cuprinsul: Învătătorul ca om al științei. — Gimnaziile germane. — Moneda. — Sentințe din Arthur Schopenhauer. — Din «Cartea de celire» pentru gimnaziile școlare reale etc. — Pribegul (Poesie). Bibliografie. — Diverse. Convocare.

Învătătorul ca om al științei.

Multe și însemnate sînt datorințele unui învățător în genere, și în deosebi ale unui învățător român. El trebuie să fie crescătorul și instructorul tinerimei, un model de caracter și de viață morală pentru toți cei de prin jurul său, în frunte la toate lucrurile bune, și cel mai înverșunat dușman al lucrurilor rele, păgubitoare și nepotrivite pentru societatea omenescă. Mintea lui trebuie să fie totdeauna ageră, activitatea lui neobosită și curajul lui neînfrînt.

Toate aceste cerințe trebuie el să le îndeplinească, la toate aceste pretensiuni ale societății trebuie să corespundă în modul cel mai exact, decît voesc să nu rămână cu nimic dator față de înalta sa chemare.

Dar nu este destul numai cu atîta. Afară de aceste cerințe de căpetenie, ce se pun necondiționat fiecărui învățător, sînt și altele, ce e drept de o ordine mai secundară, dar care de asemenea nu trebuiesc lăsate din vedere din partea nici unui învățător conștient.

Anume, între altele, literatura noastră națională, știința românească încă nu sînt indiferente față de învățătorul român, ci și cer și ele tributul cuvenit.

„Cum?“, va întreba cineva. „Are știința și literatura

dreptul de a face aceste pretensiuni? . . . Nu cum-va este vorba, ea învățatorul să încalce, vrând-nevrând, pe înaripatul Pegasus și să se suie între cei nemuritori? . . . Dar decât deeseul bidiviu nu va voi să se supună, sau decât va arunca pe călăreț cât colo de pe spatele sale, ca odinioară pe nenorocitul Bellerophon?⁴

Să ne înțelegem cum se cade.

E lucru firesc, că și dela învățator, ca dela ori și care alt om, nu se pot pretinde lucrări, pentru care nu are o deosebită dispozițiune sufletescă; așa d. e. nu se poate pretinde să alcătuescă cine scie ce dramă sau poemă, sau să nascocescă vre-o nouă teorie filosofică. Cu toate acestea literatura și știința au ore-care cercuri în nemărginitele lor terene, în care învățatorul se poate încerca fără de nici o grijă și în care poate face cele mai însemnate servicii.

Învățatorul român nu are decât să privescă împrejurul său, în satul său cătunul, în care petrece, și va descoperi o bogată comoră, ce abia așteptă să fie desgropată.

În pauzele, ce le face în instrucțiunea sa, de va fi cu băgare de seamă la copiii și copilele, ce s'au așezat în grupe pe pajiștea din curtea școlii, el va auzi admirabile povestiri despre Făt-frumos, Iléna Cosândéna, Pipéruș-voinicul, Sfarmă-pétră, Strémbă-lemne și atâtea alte creațiuni ale nascocitoareii fantasii a poporului nostru.

Dumineca după amiazi, de se va îndrepta spre locul liber din marginea satului, unde și țin flacăii și fetele frumoșele lor jocuri, el va auzi *strigături* vesele, strofe glumețe și de multe-ori mușcătore, care fac pe toți cei de față să bufnescă de ris.

Vara, în zi de lucru, când trece printre holdele aurii, ce încep a fi rărinite de harnicele secerătore și de harnicii secerători, de bună seamă va fi atins, dacă nu este un om cu totul tot nesimțitor, de duióșele cântece, de *doinel*e, ce răsună în drépta și în stânga sa.

Și în sfârșit, când clopotul cu glas tânguitor îl va chema la petrecerea spre cele veșnice a unuia din membrii comunei, în care se află, el va avea prilej să audă *plânsetele* sau *bocetele* femeilor noastre, de multe-ori aleltuite cu mare măiestrie.

Învățătorul să nu fie nepăsător față de aceste lucruri, să nu le socotească de ceva neînsemnat, de ceva lipsit de orl și ce pret, pentru-că în adevăr nu este așa. Povestile, legendele, baladele, doinele, strigăturile, bocetele, descântecetele și cum se mai numesc toate celelalte specii ale literaturii populare, sînt de cea mai mare însemnătate pentru întregă literatura națională. Așa numita literatură artistică numai adăpându-se din isvorul nesecat al celei populare, își poate câștiga o coloratură proprie, numai sprijinindu-se de acesta din urmă, poate privi cu încredere în viitorul său. Dovadă sînt literaturile popoarelor cultivate din ziua de azi, care numai dând elementului popular însemnătatea cuvenită, au putut ajunge acolo, unde au ajuns.

Drept aceea învățătorii noștri să nu lase a se perde comora această prețioasă, pe care o avem din moși, din strămoși, ei ca unii, cari trăiesc în mijlocul poporului nostru, într'o atingere continuă cu el, să'și însemneze orl și ce product al muzei noastre populare, pe care ar avea prilej să'l audă, și să nu pregete a'l da publicității, ca astfel talentele noastre literare să aibă înaintea lor un material cât mai bogat, din care să se poată inspira în creațiunile lor.

Ce e drept, în privința această învățătorii noștri în genere luat nu se pot învinovăți de neinteresare. Intre colecțiunile, ce vedem că se publică în colónele foilor noastre, cele mai multe sînt rodul ostenelelor unora dintre frații învățători, cari se vede, că s'au pētruns pe deplin de însemnătatea literaturii populare. Dar ceea-ce fac unii, ar trebui să facă toți, sau mai toți învățătorii noștri, ca așa, până când este încă vreme, să se adune un material cât se poate de complet din literatura noastră populară.

Dar nu numai *literaturei* în înțeles mai strâns îi poate da învățătorul un ajutor prețios, ci și acelei ramuri a activității spirituale, care este cunoscută sub numirea de *știință*. Cu deosebire istoria, filologia și chiar și științele naturale pot fi ajutate de învățătorii noștri într'un mod foarte însemnat.

Istoria poate fi ajutată din partea unui învățător, dacă el se va interesa de trecutul comunei, în care se află, dacă va însemna deosebitele tradițiuni, ce s'aun păstrat în comună și prin împrejurime, dacă va aduna numirile locurilor împrejmuitoare, dacă va da la ivelă documentele de valoare, care se află în comună etc. O istorie a Românilor sau a unei țări locuite de Români nu se poate scrie mai cu nădejde, până când nu vom avea un număr însemnat de monografii.

Tot așa de mare ajutor poate să dea un învățător și *filologiei*. Nu are cine-va decât să deschidă „Cestionarul” d-lui B. P. Hașdeu, alcătuit înainte de începerea uriașei lucrări, cu care se îndeletnicesce de o bucată de vreme, și va vedea câte cestiuuri trebuiesc lămurite, câte informațiuni trebuiesc adunate, pentru ca să se poată face un studiu serios asupra limbii noastre. Învățătorul va face un lucru de merit, dacă va aduna acele cuvinte din comună, în care petrece, și de prin împrejurime, care nu se întrebuintează în alte părți, sau care în alte părți se întrebuintează în alt înțeles, dacă va fi cu băgare de seamă la modul de pronunțare al cuvintelor, la excepțiunile gramaticale etc. Însemnări de felul acesta se pot publica mai bine și mai cu folos în foile de specialitate, cum d. e. este în România „Revista pentru istorie, archeologie și filologie”, redactată de d-l Gr. G. Tocilescu, și aicea la noi, în parte „Transilvania.”

În privința *științelor naturale* învățătorul va face un serviciu foarte bun, dacă va înlesni cât de puțin formarea unei nomenclaturi potrivite pentru deosebitele specii din

cele trei regnuri. Cu deosebire în botanică și în zoologie omeniul nostru de știință întâmpină mari greutăți, din cauza necunoșterii numirilor populare. Nu-i va face nici o greutate învățătorului, dacă în câte-va Dumineci sau câte-va sărbători își va lua bățul în mână, și îndreptându-se prin umbrósele păduri sau prin câmpia plină de flori, va întreba pe câte o babă iscusită sau pe câte un moșneg cu pletele ca argintul: „Hei mătușe, moșule, cum se chiamă buruiana acésta? . . . Dar gândacul astuia cum îi dice? — Și nu va fi de rău, dacă cu prilejul unor asemenea excursiuni se va însemna și modul, cum folosesc omeniul nostru buruiana sau gândacul găsit, precum și credința sau legenda, ce o au despre ei de cum-va există o asemenea legendă.“ —

Iată așa-dar, că învățătorul póte da literaturii naționale și științei un ajutor fórté însemnat. El își póte câștiga și în privința acésta merite pentru societatea omenească, căreia este dedicată întreaga viața lui. Să ne facem o petrecere din adunarea lucrurilor pomenite mai sus, o recreațiune în mijlocul numeróselor și obositoarelor noastre ocupațiuni!

Feriile în multe privințe nu ar fi pentru așa ceva timpul cel mai nepotrivit.

A. Bărseanu.

Gimnasiile germane.

Din „Raportul asupra școlilor secundare din Germania,“ de d-l Ion Bogdan.*)

Pe lângă toate schimbările ce le-a suferit gimnasiul german dela Sturm și Troztendorf încă scopul lui a rămas acelaș. Cel dintâiu a dis, că gimnasiul are să îndestreze pe școlari cu ceea-ce el a numit „sapiens atque eloquens pietas“; al doilea s'a explicat mai lămurit dicând, că gimnasiul are să prepare pentru studiul teologiei, medicinei, filosofiei și jurisprudenței, cu alte cuvinte pentru studiul universitar. Tot așa cred și astăzi pedagogii germani. Toți s'î unesc în ideea, că gimnasiul nu trebuie să aibă nici

*) Vezi Nrul I al acestei foii: Bibliografie.

un alt scop afară de prepararea tinerilor pentru studiile universitare și anume pentru toate ramurile științei său toate facultățile. Trebuie să ne notăm bine acest caracter al gimnasiilor germane, căci altfel nu vom pute înțelege alcătuirea lor internă. Indată-ce ele nu urmăresc nici un alt scop afară de cel menționat, totă întocmirea programelor, metodelor, materiilor de învățământ și celelalte vor fi îndreptate spre acest unic scop. Acesta se vede din programa materiilor gimnasiale și din cerințele examenelor de maturitate, care tind ca absolvenții gimnasiilor intrând în universitate să aibă pregătire deplină pentru înțelegerea cursurilor speciale.

Scopul gimnasiului a determinat și caracterul acestei școli. Gimnasiul e o școală ce prepară pentru studiile de erudițiune, literară și științifică; de aceea el s'a numit și se numește încă „Gelehrtenschule“. Unii pedagogi au propus chiar să se adopte acest din urmă nume în locul celui grecesc, care nu corespunde de fel caracterului de adev. al „gimnasiului“. Și în adevăr numele „Gelehrtenschule“ ar fi cu mult mai caracteristic, căci pe de o parte gimnasiul voesc să pregătească oameni învățați, ér' pe de alta el pregătește mai numai fi de oameni învățați. Acest privilegiu exclusiv ce-l are gimnasiul în Germania, a făcut ca vaza, de care se bucură să crească așa de tare. Numele Gelehrtenschule s'ar fi adoptat pôte, decât bătrânii nu s'ar fi temut ca tinerii gimnasiști, numiți fiind „Gelehrtenschüler“, să-și închipuască că sunt destul de învățați și că de aci înainte nu le trebuie să mai învețe mult. Acesta ar fi fost în contradicere cu dorințele pedagogilor germani, cari voesc ca elevul, în momentul când își capătă diploma de abiturient, să aibă convingerea că știe foarte puțin și că de aci înainte are să învețe. Numai ast-fel se pôte sădî în inimile tinere tendința și iubirea pentru știință. De aceea gimnasul nu trebuie să tindă nici odată de a înștră pe școlarii săi cu cunoștințe ore-cum rotundite, cu o cultură ore-cum completă; el trebuie să lase totdeuna o ast-fel de lacună, încât să se simtă necesitatea de a o umplé prin studiile universitare. O cultură generală mai completă, cum o urmăresc liceele franceze și în parte ale noastre, din România, nu intră în scopul gimnasiilor germane.

Două caractere esențiale mai are gimnasiul german; acestea i le impun două scopuri lăaturalnice, ce le urmăresc el: religiositatea și patriotismul.

În timpul evului mediu și la începutul celui nou, când cestiunile religioase erau singurele cestiuni ce preocupau pe oamenii învățați, religiunea era un obiect principal al învățământului ele-

mentar și superior. Renașterea a răpit o mare parte din locul ocupat de teologie în aceste școli; reformațiunea însă i l'a dat din nou. Gimnasiul — sub influența universităților — a trebuit să primescă în programul său și studiul teologiei protestante, care a rămas de atunci un studiu de căpetenie. În secolul al 16-lea și 17-lea unele gimnasii, între care cu deosebire școlile princiare Schulpforta, Grimma și Meissen, erau adevărate facultăți de teologie. Astăzi s'a restrâns mult învățământul religios; el ocupă totuși în programe locul întâiu. Afară de însemnătatea generală, ce se dă învățământului religios în Germania, el este susținut mai ales de lupta între cele două confesiuni: catolică și protestantă. Religionea se susține pe temeiul confesiunilor, și de ôre-ce confesiunea se confundă de unii cu naționalitatea, ce aceea au ajuns ômenii la credința, că naționalitatea prusiană va fi amenințată cu peire, când învățământul religios va dispăre din gimnasiu.

Caracterul național al gimnasiilor germane pare a fi mai puțin pronunțat ca cel religios. El se observă cu deosebire de la 1871. Conștiința puterii naționale deșteptată și hrănită prin ultimele războaie victorioase n'a putut rămâne fără influență asupra școlilor. Cu toate că și mai înainte școla căuta să sădască sentimente patriotice în inimile tinerimii, acestea erau mai puțin sprijinite de spiritul public și aveau un caracter local foarte pronunțat. Astăzi serbările naționale, care au de scop să aducă aminte tinerilor faptele mari ale părinților și contemporanilor, jôcă un rol însemnat în istoria fiecărei școle. Nu e programă, în care să nu se descrie cu toate detaliurile aniversarea capitulațiunei dela Sedan și festivitățile de ziua născerei împăratului german. Acestea sânt serbări pompoze și se fac cu un entuziasm și cu o serioșitate, pe care noi — din nenorocire cam indiferenți în astfelu de lucruri — cu greu ni le putem închipui.

Cele ce am dis despre scopul și caracterul gimnasiilor germane se referă mai mult la cele de nord; ele sânt însă aceleași și în Germania sudică. Gimnasiile său școlile secundare în general au avut cam aceeași dezvoltare în toate provinciile imperiului de adî; deosebirile, ce existau înainte și există în parte și acum, sânt mai mult în număr, în numărul claselor și în alte lucruri de puțină însemnătate. Studiile humaniste de la sfârșitul secolului al 18-lea și din secolul nostru se întinseră asupra tuturor universităților germane și acestea influențară asupra gimnasiilor întocmai ca în Prusia și în Saxonia. În liniamentele generale gimnasiile din Germania sânt de mult în același fel întocmite. Dela înălțarea Prusiei la o

putere însemnată prin Frideric cel mare și următorii lui, ea începă să dea tonul și în instrucție. Și nu se pöte contesta, că Prusia a mers și aci înaintea celorlalte provincii. Era și natural să fie așa. În Prusia și în alte provincii cu absolvirea gimnasiilor erau unite anumite drepturi, precum: înscrierea la facultăți, serviciul militar de un an, ocuparea unor funcțiuni mai mici ș. a. De la formarea imperiului se simți trebuința de a se reglementa aceste drepturi de o potrivă în toate provinciile. Acesta s'a făcut în câte-va prin înțelegerea diferitelor state între sine. Divergențele, ce esistaū între aceste stătutețe, se șterseră tot mai mult: școlele lor se apropiară de cele prusiene. Programele de la 1882 de pildă au avut îndată după publicarea lor un efect însemnat în celelalte părți. Saxonia și-a schimbat îndată legea gimnasiilor și școlilor reale, și spune că acesta a făcut-o în urma noușlor programe din Prusia.

În urma conferenței din 1874 dela Dresda (Reichschulkonferenz) gimnasiile au în totă Germania un curs de cel puțin nouă ani. În Germania de nord (Prusia, Saxonia, Turingia) acești nouă ani sūnt împărțiți pe șase clase, din care cele trei inferioare au cursuri de câte un an, celelalte trei de câte doi ani. Clasele pörtă următoarele numiri începând cu cea mai de jos: sexta (VI), quinta (V), quarta (IV), tertia (III), secunda (II), prima (I). Cele trei din urmă, fiind-că au un curs de doi ani, se împart în câte două secții: una superiöră și alta inferiöră, purtând numele: untertertia (III b. seu U. III), obertertia (III a. seu O. III), untersecunda (II b. seu U. II), obersecunda (II. a. seu O. II), unterprima (I b. seu U. I), oberprima (I a. seu O. I). În gimnasiile mai mici aceste șese din urmă se unesc câte odată în trei, în cele mari ele formază însă șese clase deosebite. Prin programul din 1882 se hotărăse anume obiectele, la care trebuie să fie despărțite. Terțiile sūnt de regulă despărțite; acolo unde sūnt unite, ele trebuie să se despartă cel puțin în matematică și la gimnasiu în grecesce, ör' la școlele reale în englezesc. Secundele la școlele reale trebuie să fie despărțite în istoria naturală și chemie și decă se pöte în matematică și fizică (v. Lehrpläne für die höheren Schulen vom 31. März 1882 ed. W. Hertz p. 13 și 28 notele).

Comparând gimnasiul german cu liceul nostru din România, ar corăspunde:

VI	cu	clasa	I
V	"	"	II
IV	"	"	III
III b.	"	"	IV

III a.	"	"	V
II b.	cu	clasa	VI
II a.	"	"	VII
I b.	"	"	VIII
I a.	"	"	IX

Gimnasiile reale (Realgymnasien) și școlile reale superioare (Oberrealschulen) au curs tot de 9 ani. Clasele poartă aceleași numiri. Acestea sunt cele trei feluri de școli, ce se cuprind sub acest nume, să deosebesc numai prin aceea, că le lipsesc unele clase superioare: ele au un curs de 7 sau de 6 ani, aproape identic cu al celorlalte școli, astfel încât din unele se poate trece cu ușurință în altele. Acestea sunt progimnasiile (Progymnasien) cu curs de 7 ani; progimnasiile reale (Realprogymnasien) tot de 7 ani și școlile reale (Realschulen) cu 7 clase. Toate acestea se sfârșesc cu obersecunda, le lipsește prin urmare numai prima; din ele se poate trece fără nici o pedecă în prima unui gimnasiu, gimnasiu real sau școlile reale superioare. Școlile numite „höhere Bürgerschulen“ au un curs de 6 ani. Acestea sunt școlile secundare în Germania. Sub școli secundare se înțeleg dar aici acele școli, care dau o comoră de cunoștințe mai bogată ca în școlile primare, care au un caracter propedeutic, adică nu prepară pentru universități. Toate aceste școli — sub condițiuni anumite — eliberează certificate, ce dau dreptul la voluntariatul de un an, ăr' directorii lor sunt numiți de ministru sau de rege.

Să revin la gimnasiu, cea mai însemnată școală secundară. Alcătuirea internă a lui se concentrează în planul de învățământ (Lehrplan) sau cum dicem noi*) în programă. Gimnasiul fiind un institut, al cărui scop principal nu va fi atât educațiunea completă, cât mai mult comunicarea unei cantități anumite de cunoștințe care să formeze temelul studiilor ulterioare, partea principală, la care se va îndrepta atențiunea organizatorilor, va fi programul sau obiectele de studiu. Dela alegerea și împărțirea înțeleptă a acestor obiecte, așa ca ele să corespundă scopurilor urmărite de gimnasiu, va depinde și succesul învățământului gimnasial. Căci ori-ce s'ar dice de pedagogi (mai ales de Herbartiani), gimnasiul rămâne sub forma, care o are astăzi, mai mult un institut de instrucțiune, decât de educațiune. Acesta cade pe al doilea plan, și e slită de multe ori — mai ales la gimnasiile și în orașele cele mari — a dispărea cu totul.

*) În România, se înțelege.

Astfel ne explicăm deosebita atențiune, ce s'a dat totdeauna programelor nu numai din partea administrațiunei centrale, ci și din partea profesorilor, directorilor și publicului inteligent în general. Tote reformele, ce le-au suferit gimnasiile, și-au găsit expresiunea cea mai caracteristică în programa de materii, în numărul orelor consacrate lor ș. a. m. d. Istoria gimnasiilor germane (afară de împrejurările externe) se poate dice că este istoria programelor gimnasiale.

În timpul din urmă (dela 1856 încôce) proiectele de reformă ale programelor gimnasiale au luat dimensiunea unei adevărate plăgi. Ele sânt în parte cauzate de lupta înfocată între cele două partide a realiștilor și clasicisștilor. Cei din urmă forméza majoritatea. Ei sânt ajutați de opinia publică, care are încredere în gimnasiu ca în nisce institute vechi și bune, de universități, în care predomină elementul filologic, și de administrațiune, care cu deosebire în Prusia este totdeauna conservătoare. Urmarea discușiunilor îndelungate între aceste două partide fură programele din 1882, care dovediră că administrațiunea vrea să păstreze ceea-ce s'a aréat a fi bun până acum, cedând însă și unor cerințe ale timpului nostru. Reforma temperată dela 82 se poate caracteriza ca o apropiere a gimnasiilor clasice de școlele reale, căci s'au făcut unele concesii învătământului realist, ér' cel clasic a perdut o parte din privilegiile sale. Acéstă reformă fu primită la început cu mulțămire și de unii și de alții.

În comparațiune cu programul din 1856, cel din 1882 conține următorele modificațiuni: învătământul istoriei naturale, care la 1856 căduse jertfa tendinșelor de concentrațiune seú mai bine dis de mărginire a materiilor, capétă un loc modest în fiecare clasă: câte două ore pe săptămână. Matematica și limba francesă primesce de asemenea ore mai multe în detrimentul limbilor clasice. Comparând suma de ore dată fiecărui obiect, găsim că în programele dela 82

Religiunea	a	perdut	1	óră
Limba latină	"	"	9	"
Limba grécă	"	"	2	"
Scrierea	"	"	2	"
Limba germană	a	căstigat	1	"
Limba francesă	"	"	4	"
Istoria și geografia	"	"	3	"
Calculul și matemat.	"	"	2	"
Istoria naturală	"	"	2	"
Fisica	"	"	2	"

Programul actual al gimnasiilor clasice este dar următorul:

	VI	V	IV	III b.	III a.	II b.	II a.	I b.	I a.	Suma
Religiunea	3	2	2	2	2	2	2	2	2	19
Limba germană	3	2	2	2	2	2	2	2	3	21
Limba latină	9	9	9	9	9	8	8	8	8	77
Limba grecească	—	—	—	7	7	7	7	6	6	40
Limba franceză	—	4	5	2	2	2	2	2	2	21
Istoria și geografia	3	3	4	3	3	3	3	3	3	28
Calculul și matematica	4	4	4	3	3	4	4	4	4	34
Istoria naturală	2	2	2	2	2	—	—	—	—	10
Fizica	—	—	—	—	—	2	2	2	2	8
Scrierea	2	2	—	—	—	—	—	—	—	4
Desemnul	2	2	2	—	—	—	—	—	—	6
Numărul orelor pe săptămână	28	30	30	30	30	30	30	30	30	268

Ce reese din acest program?

Limbile clasice au pierdut, ce e drept, 11 ore pe săptămână, ele și-au păstrat însă locul întâiu între toate celelalte obiecte: limba latină cu 77, cea grecească cu 40 de ore. Mulțimea acésta a orelor ne dovedește importanța relativă, ce se dă limbilor clasice față de celelalte obiecte, care — afară de matematica provădută cu 34 de ore — au toate mai puțin de 20. în medie cam 15 ore pe săptămână. În fond dar gimnasiul după ultima reformă din 1882 nu se deosebește de cel din 1816, ci s'a apropiat în mod considerabil de acesta, depărtându-se de cel din 1837 și 1856. Obiectele principale au rămas tot cele trei: limba latină, grecească și matematica. Din aceste trei locul de căpetenie îl au cele două dintâi. și între ele limba latină. Centrul învățământului gimnazial au rămas dar limbile clasice și cu deosebire limba latină*).

*) Preponderanța limbilor clasice și mai ales a limbii latine o putem urmări și în celelalte provincii germane. În Saxonia au cele șase clase inferioare câte 9 ore, cele trei superioare câte 8 ore pe săptămână latinesc, limba grecească are din III b. începând, câte 7 ore, care în I se pot reduce la 6 (legea din 1882 p. 33). În Württemberg are limba latină în clasele inferioare câte 12 ore pe săptămână, în cele superioare câte 11—8 ore, și anume în clasa I, II, III, VI câte 12, în clasa IV și V câte 11, în clasa VII, VIII, IX, X câte 8 ore. Limba grecească are din clasa a IV—X câte 6 ore pe săptămână. Legea saxonă din 1876 definește gimnasiul în chipul următor: „Aufgabe der gymnasien ist, zum selbst-

Aşa dar acele obiecte, care, după espresiunea pedagogilor germani, trebuie să formeze concentraţiunea învăţământului gimnasial, sînt limbile clasice. Acésta e teoria cea mai însēmnată, ce aū dezvoltat-o, fără să o resolve însă, pedagogii din secolul acesta în privinţa organisării învăţământului gimnasial. Thiersch, Landfermann, Lattmann, Kohlrausch, Wiese, Schrader și ceilalți aū pus eu toți limbile clasice în centrul programei gimnasiale.

Deși acéastă idee a concentraţiunei nu este decăt rezultatul dezvoltării istorice a gimnasiilor, cu alte cuvinte deși ea a fost inventată, ca să justifice o stare de lucruri existentă, ér' nu ca să dea o alcătuire logică gimnasiilor, ca s'a impus totuși opiniei publice și guvernului, și a asigurat succesul reformei dela 1882 în sensul clasicismului.

Sē pare în adevēr fôrte natural, ca în mulțimea de obiecte, ce sē învată în gimnasiū, unul sau două să aibă o preponderanță așa de mare, încât să absorbă partea cea mai bună d'n activitatea școlarilor; ele să formeze un centru, cătră care să tindă celelalte obiecte; acestea să fie învățate în profitul celor dintăiū și astfel să sē sprijine unele pe altele. Acéastă concentrațiune ar fi ceva analog cu ce aū numit Herbartianii asociatiunea ideilor. O cantitate de cunoșcințe devine o posesiune permanentă a minții nōstre cu atāt mai ușor, cu cāt ea e sprijinită de alte cunoșcințe, cu care stă în legătură. Astfel sē sprijinesc aritmetica cu geometria, matematica cu fizica, sciințele naturale cu aceste două din urmă ș. m. d. Intru cāt limbile clasice pot servi ca un centru de asociatiune pentru celelalte materii de învățământ, acésta o vom vedē mai târziu; ele sînt însă departe de a putē forma legătura între tōte celelalte materii. Cestiunea concentrațiunei, așa cum o pun partizanii organisării de ađi a gimnasiilor, este falsă. Prin faptul că s'a dat limbilor clasice atâtea ôre, nu s'a realizat totdeodată și dorita concentrațiune; acésta nu depinde de ceva extern (ca numărul ôrelor), ci de natura intimă a materiilor de învățământ. Ceea-ce s'a putut face prin preponderanța limbilor clasice, este atāt: atențiunea școlarilor s'a atras mai eu sēmă asupra lor. Ei vor vedē, că obiectele, pe care sē pune mai mare preț, sînt limbile clasice, și sē vor silī să le învețe pe acestea mai bine. Celelalte vor fi neglijate. Așa sē cam petrece lucrul în realitate.

ständigen Studium der Wissenschaften durch allseitige humanistische insbesondere altclassische Bildung in formellen und materieller Beziehung vorzubereiten (p. 27 a legel din 1876 ed. Götz; Compară și Schmid. Encyclopädie, vol. VI, p. 950). Programele prusiene dela 1882 nu dau nici o definițiune de felul acesteia; sē pare că intrădins aū evitat-o.

Greșala programelor din 1882 este dar evidentă. Ele nu scădut numărul de ore destinat limbilor clasice, au păstrat însă însemnătatea acestor obiecte ca și mai înainte. Pe de altă parte s'au înmulțit orele celorlalte obiecte și s'au mărit pretențiunile în acestea. Urmarea naturală a unei asemenea reforme trebuie să fie slăbirea ambelor categorii de obiecte, și în loc de concentrațiune, distrațiune, împrăștiere.

Așa mi se înfățișază mie reforma din 82; așa se judecă de unii și în Germania

M o n e d a.

Un exemplu practic din «Economia națională» după Maurice Block.

Copiii stau și ascultau la învățătorul lor, care de astă-dată voia să le spună lucruri nouă.

Învățătorul avea în mână două ghemuri de ață.

„Cum pot afla” întrebă el, „în care ghem este firul cel mai lung?” —

— „Trebuie să le măsurăm!” răspunseră copiii.

— „Cu ce trebuie să măsurăm firele?”

— „Cu metru!” —

După această măsurare firele și se constată, că un ghem este de 11 metri, ăr' celălalt numai de 10.

Învățătorul continuă: „Uitați-vă la aceste două vase; unul este mai larg și celălalt este mai înalt; cine dintre voi este în stare să'mi spună, în care din aceste 2 vase încapă mai mult?”

Unul dăse într'un fel, altul într'alt fel, și de aceea s'au apucat să măsoare vasele, și în scurtă vreme se constată, că într'unul intră 30 de litri, ăr' în celălalt 40.

„Acum scire-ați să'mi spuneți, la ce servește moneda, când cumpărăm ceva?” întrebă învățătorul.

Copiii se uitară unul la altul și nu diceau nimic.

„Ved eu, că n'ati priceput, de aceea să vă mai dau puțină explicație,” începă învățătorul. „Uitați-vă aici! Masa asta costă 20 de fl., ăr' haina aceea costă 25 fl., ce credeți voi, care are mai mare valoare?”

„Haina!” răspunseră copiii.

„Cu cât costă mai mult haina?”

„Cu 5 fl.”

„Vedeți, copiii mei, că pentru a constata și a exprima valoarea unui lucru, m'am folosit de monedă adecă de florin.”

Augustin înțelese repede în felul său, căci el își făcuse socoteala, că un cerc de joc costă 10 cr. și că cu 10 cr. poți să îți cumperi 12 chipuri de hârtie. Îi trecu însă prin minte, că adădiminătă, când a făcut schimb cu Petru, l'a înșelat, deoarece pentru un cerc i-a fost dat numai 5 chipuri. „Vezi,” își gândi Augustin, „eu trebuia să știu acest lucru!”

Petru se înșenină la față, căci credea, că acum are să mai capete de la Augustin încă 5 chipuri.

Aușind întrevorbirea acestor doi băieți, învățătorul zise: „Un schimb făcut de bună voie și cu înțelegere între doi inși este bun făcut, și nu se mai poate desfăce.

„De ce se ia tocmai o bucată de aramă, de argint sau de aur pentru a măsura valoarea lucrurilor?” întrebă Petru.

„E lesne de înțeles,” adăuse învățătorul. „Mai înainte vreme se zicea, că acest lucru are valoare de 3 oi, sau că 4 oi au valoarea unui bou.*) Așa era moneda mai de demult. Această monedă însă era nepracticabilă, nu o puteai purta așa lesne, trebuia să o nutrești, era espusă la boală, nu se putea împărți în mai multe părți, și dacă totuși se împărțea, era espusă stricăciunii. Chiar și astăzi există popoare, care în loc de monedă, cum avem noi, se folosesc de scoici. Inchipuiți-vă însă, iubiți copii, că scoici de acestea se află așa de multe, încât îți trebuie un sac mare sau doi, ca să cumperi un bou, (d. e. în insulele Filipine din Oceanul cel mare). În nordul Labradorului din America (Hudson-bay) și astăzi se mai folosesc peile de animale ca monedă. Așa a fost mai înainte, ăi' într-o cât privește metalul, este știut, că acesta nu se află așa lesne, nu se află pe toate cărările, ca bolovanii de pildă, *ci trebuie să muncescă cineva* pentru a ajunge în posesiunea metalului. Metalele se pot păstra multă vreme, se pot împărți în multe părți, fără ca să pierdă din valoare, căci valoarea stă în raport cu cantitatea. Unele din metale, cum e aurul și argintul, fiind și mai rare și având și o coloră frumoasă, precum și însușirea de a nu rugini, se potrivesc și mai bine pentru baterea monedei. — Ați priceput?” întrebă învățătorul.

„Am priceput!” răspunseră copiii. „Cu moneda se măsoară valoarea diferitelor lucruri.”

„Așa este,” adăuse învățătorul. „Prin moneda exprimăm valoarea actuală a lucrurilor, căci valoarea preste tot se schimbă.”

*) În vremea veche la Romani oile se foloseau ca bani; vite măruntă pecus; pecunia ban.

„Putem fi siguri, că cu moneda se poate cumpăra orî și ce?”
întrebă Petru.

„Apoi da! Fiecare primește moneda, deoarece ea este un *bon*, care servește ca mijloc general de schimb. Pentru ca o monedă să fie recunoscută de toți, se scrie pe ea din partea statului valoarea, ce o reprezintă.”

I.

Sentințe din Arthur Schopenhauer.

Modestia, pentru mediocrități este o onoare, er' pentru talente mari este fătarnicie.

*

Învățăm când și când câte ceva și uităm în fiecare zi. — Memoria noastră se asemănă cu o sită, care prin întrebuințare se tot răresce; cu cât îmbătrânim, cu atât uităm mai lesne ceea-ce primim în memorie, și cu atât mai bine ne aducem aminte de lucrurile și de întâmplările de mai înainte.

*

Doctorul vede pe oameni mai slabi decît sînt, juristul mai răutăcios, er' teologul mai prost.

*

Doi Chinezii, cari călătoriau în Europa, meraseră pentru prima dată la teatru. Unul dintre ei și-a dat silința să înțelgă meca-nismul mașinărilor, ceea-ce și reuși. Celălalt, deși nu pricepea limba, își da silința să afle sensul piesei. Cel dintăiu se asemănă cu astronomul, er' cel din urmă cu filosoful.

*

Musca se poate lua ca simbol al obrăsniciei și al prostiei, deoarece, pe când toate animalele se tem și fug de om, ea din contră se apropie și se pune chiar și pe nasul lui.

*

Ceea-ce pentru mers este bățul, pentru cugetare este condeiul. Cel mai sigur mers însă este, când nu ai lipsă de băț și cea mai perfectă cugetare, când nu ai lipsă de condei. Abia când îmbătrânim, ne folosim bucuros de băț și tot atunci ar trebui să ne folosim și de condei.

*

Când judecăm mărimea unui om, trebuie să observăm, că mărimea *spirituală* stă în raport invers cu mărimea *fizică*. Aceasta devine mai mică, er' aceea mai mare, după ce trece un timp orecare.

*

Când ai o idee, este tocmai ca și cum ai avea lângă tine o iubită.

Cugeti, că nici-când nu veți uita ideea, și că nici-odată nu veți fi indiferent de iubită.

În realitate însă cea mai genială idee se uită, dacă nu o scriem, precum și cea mai grațioasă iubită ne părăsește, dacă nu ne cununăm cu ea.

*

Femeile sînt menite de a fi îngrijitoare și educatoare la copii, tocmai pentru aceea că ele sînt copilăroase și superficiale, cu un cuvînt, pentru că ele sînt nise *copii mării*, un ce mijlociu între copil și bărbat.

*

Femeile frumoase nu au amice.

*

Omii, cari au cetit mult în viața lor și cari totă știința au scos-o din cărți, se asemănă cu aceia, cari din diferite descrieri de călătorii voiesc să-și face o idee corectă despre o țară.

*

În stil se cuprinde fisionomia spiritului. Acesta e mai puțin înșelătoare ca fisionomia corpului.

A imita un stil strein înseamnă a purta o mască.

*

Cine scrie neglijent, recunoște prin acesta, că însuși nu pune mare preț pe ideile sale.

*

Poesia este arta de a ațîța fantasia prin cuvinte.

*

Precum nici o mâncare și nici o medicină nu ne dă și nu poate înlocui puterea de viață, tot astfel spiritul nu-l câștigăm și nu-l putem înlocui prin cărți sau prin studii; ori ce am face, în cele din urmă totul se bazează pe puterea noastră proprie.

*

Un „roman“ este cu atîta mai superior și mai perfect, cu cât înfățișează mai mult viața internă a persoanelor (mișcările psihice) și mai puțin viața lor esternă. Artă constă înt'aceea, ca foarte puțin să arăți viața esternă, și din contră să puși într'o mișcare cât se poate de mare interiorul cetitorului, căci interiorul (mișcărilor psihice) ne interesează. Romanțierul nu trebuie să povestescă întâmplări grozave, ci din contră întâmplări mici să le facă interesante.

*

Când pe un teren óre-care sã ivesce un talent, tóte mediocritãþile își dau mâna ca sã'l împedecce de a sã face cunoscut.

*

Fiecare faþa omenescã este o hieroglifã, care la tot casul sã pôte descifra. Astfel faþa unui om de regulã spune mai mult și lucruri mai interesante decãt gura lui, cãci faþa este resumatul tuturor lucrurilor și ideilor, ce odatã le va ðice, sau le va face omul.

Faþa este monogramul tuturor cugetelor și aplicaþiunilor unui om.

*

Gloria unui autor câștigatã repede de multe-orì este falsã, adecã mãestritã, ca rezultat al unor laude nedrepte ale unor amici și critici mituii etc. Ea sã asemãnã cu o bẽșicã de boiu, pe care o aplicãm la un corp greũ, ca sã'l facem sã plutescã. Bẽșica îl pórtã de-asupra o bucatã de vreme, dar încetul cu încetul aerul ese din ea, și corpul cade.

Acãsta este sórtea opurilor al cãror renume nu sã basézã pe valórea internã.

I. C. P.

(Din „Cartea de cetire“ pentru gimnașii, școle reale etc.

de Ioan Popoa)

I.

Detunata.

Romantica Transilvanie este una dintre țerile cele mai bogate în frumseși naturale din întróga Europã.

Intre fenomenele naturale de o frumsețe rãpitóre ocupã un loc însemnat și acea formaþiune de stãnci, cunoscute sub numele Detunata. Plecãnd din Ofenbaia, pe frumoșa vale a Arieșului, trecem preste coline împodobite cu alunii, ici colea cu grãdini și cu holde. Mergẽnd apoi preste nisce vãi și deluri, ce despart șerpuitoarele párae unele de altele, iata-ne ajunsși la cóstele muntelui Giamina, pe drumul, ce duce drept la Rușia. Drumul trece prin o pãdure frumoșã de brad, din care eșind, mai facem ca vre-o mie de pași, și ne vedem în faþa celei mai imponente raritãþi din Transilvania, în faþa Detunatei.

Detunata este o admirabilã stãncã de basalt, ce se ridicã la o înãlþime prãpãstiosã de trei sute de urme preste locurile d'impregiur. Partea de cãtrã apus sã înalþã din pãmẽnt ca un pãrete de stãncã, asemenea frontispiciului unei biserici cu miș de colóne subțiri, sãu ca nisce organe imponente cu fluere uriașe.

Acest minunat părete de stânci este format de maiestosele colone de basalt de o grosime și formă egală, având 4, 6 sêu 8 fețe, — Colónele sânt încovoiate în forma arcului ca și când ar fi format odată o boltitură. Cu timpul s'au dărîmat unele, ba chiar șiruri întregi de colone, și astăzi ele zac ca nisce ruine aruncate unele preste altele în depărtare de sute de stâjnini. Ruinele mai vechi sânt acoperite cu mușchiu, și iei colea se vîd nisce brădușcani, crescuți printre ele. Pe partea de cătră răsărit sânt nisce trepte amefitóre până în virful stâncei, de unde ochiul călătorului are o minunata privire asupra locurilor încântátore d'impregiur.

II.

Ghețarulú dela Scărișóra.

Ghețarilú se numără între cele mai interesante fenomene ale naturei. Închipuți-vé nisce gropi mari făcute de natură, în pămênt și pe sub pămênt, pline cu deosebite formațiuni de ghiață, ér' părețil lor îmbrăcați cu scórță de ghiață: aceștia sânt ghețarii. În lăuntru ghețarilor ghiața nu se topește nici odată deplin; — ba mai interesant și mai minunat e, că primăvara și la începutul verci ei conțin mai multă ghiață, de cât în lunile de tómnă și de érnă. Mai tare începe a se topi ghiața numai în lunile Iunie și Iulie.

Cel mai multí ghețari în Europa se află în munții Iura. În patria noastră încă se află ghețari de o frumsețe rara. Unii dintre cei mai însemnați sânt: peștera Ledmicze; peștera Sárány, lângă comuna Démény, în munții Tatra, și ghețarul de lângă Dobsina, descoperit acum de curênd. Pe toți aceștia însă 'i întrece în frumsețe și în strălucirea sa deosebită ghețarul dela Scărișóra, care este unul dintre cei mai frumoși ghețari, ce i-a putut produce natura.

Acéstă peșteră se începe în munții Bihariei, în apropierea comunei Scărișóra, în cóstele muntelui Mieluța, cu o grópă adâncă, din fundul careia selipsește alba zăpadă.

Peștera e de treizeci de stâjnini de lată și aproape rotundă, și stânci prăpăstioșe de douăzeci și cincí stâjnini de înalte o închid de giur împregiuri. Într'o parte ea e îngustă și un brâu de stânci povînite înclină la vale.

Pe treptele tăiate în acestea, și pe o scară aședată în prăpastiă poți ajunge cu mare băgare de sémă la câmpul de zăpadă, ce se întinde în peșteră. Dincolo de acest loc dai apoi de ade-

vărata pesteră, cu părăe, cu sale și cu prăpăști de o adâncime necunoscută. Fundul și pereții acestor caverne sânt îmbrăcați în scórță de ghiată, de care atârnă fire de sloiuri și cristale, cari în lumina rașelor strălucitoare, ce se reflectează dela făclile aprinse, ofer o priveliște fermecătoare. Cea din urmă sală, seú despărțământ, este așa numita bisericuță, în care conduc nisece trepte tăiate în ghiată. Ea este o cupolă, înaltă de cincispredece urme, ér' înteri rui ei este unul dintre cele mai încântătoare fenomene ale naturii. Îndată la începutul acestei sale se înșiră de-alungul păreților ei colone formate din cristale de ghiată înalte de 6—10 urme. La mijlocul ei se vđd în grupe o mulțime de colone în forma buzduganului și de o colóre albă orbitóre. Acestora li s'a dat nume de altar, și nu fără dreptate. Tavanul cupolei este împodobit cu fírcele transparente de ghiată, care de care mai frumoșe. Printre aceste fírcele răvarsă colóreá roșietică a petrei de var fermecătorul lustru trandafiriu în biserică iluminată.

Pribégul*).

„Ah, un te duc, fiul meu,
„Remii aici cu mine;
„Numai Tul mamii sin ducis
„E-adeceáratul bine!”

— „O mamă, lasă me să merg,
„Salery în lumu mare;
„Un aprig dor de pribegit
„In pieptu'mă arde tare.

„In mântul¹ omeneșe vărtej
„Să pierd voiă a mea urmă,
„Voiă să trăiesc, ruiă să inbeș,
„Pîn' viața'mă nu se curmă!”

— „O fiul meu!”... Dar in zular,
Căci el e-acum departe.
Rămâne mama suspinând;
Speranțele-ı sânt mörte.

Si iată'l locom alergând.
Cu piept plin de credință;
In sufletu-ı or' și ce vis
Să pare cu puțință.

El cant'umor, el cant'umici,
Să-și facă vrea un nume;
Din fericire parva sa
Lă cere dela lume.

Se 'ndrăpitu 'n sus, se 'ndrăpitu 'n jos
Jertface dulcea pace,
Și face încăleitul drum...
Din noi cine nu'l face?

Dar șumicie și amor
El vede, că nu este
Decât un prea deșert cucuț,
O surbedă poreste.

Ér' numele de toți marit
Nu'l are cel mai harnic,
Că al minciunii prooroc,
Isteș și 'n vorbe darnic.

Si in sfârșit din tristul vis
Când érdăi se trezeșce,
Cu glasul de câință plin
El lăcrimând grăeșce:

„O mamă fiul vătăcit,
„Venitu-și-a in sine.
„El se cădeșce mult amar...
„Primesce'l ér' la tine!

„In cea căsuță de sub del
„Nu'l améndoș trăi-dom.
„S'al fericirei mântu fir
„Cu drag ér' împleti-rom.

*) Publicat și in «Convorbirile literare» cu ôre-care schimbări.

„La stîul tău imb tr nit,
 „Ea fa a'mi voi ascunde
 „Si inima'mi de-un sf nt fior
 „De nou să va pătrunde.”

Si răzimat de-al său toiaq
 Prib gul s  int rce,
 Si mamei scunpe m ng erl
 In g ndul său el t rce.

„Ah, iată delul mult iubit
 „Si dulcen meu c sut ;
 „Ore de-acolo pl ng i'l ochi
 „Mă pot zări, m icu t ?... ”

„Dar e nece, s u visez?...
 „Ferestrele s nt sparte
 „Si coperi ul plin de muschi 
 „C d t e de o parte.

„O mamă, cum te-am părăsit!
 „Me căi ierta tu ore?... ”

„Dar  lasul lui in cei p re i
 Nici un răsunet are.

„Ce g nd, ce g nd ingrozitor;
 „O D mne, fe'i milă!...
 „Va'i, iată colo l ng  tei 
 „Si jalnica mocil !” —

Si de durere inecat
 Sărmanul ametece.
 Si de p m ntul inec dit
 Mult, mult să alipesce.

 r' când desface-se, t r i ,
 A lui durere mută,
 Morin ntul rece  i tăcut
 Cu dor nesp s sărută.

Si lacrimă cars  ne 'ncetat
 Si numele li chiamă...
 Zadarnic!... Ah, nici un cut nt
 Nu-i spune a lui mamă!

A. B rseanu.

Bibliografie.

Gramatica teoretică-practică a limb i germane pentru usul tinerimeii române, de *I n Cionca*, profesor de limba română la şcóla reală  i la şcóla superioară de fete a comunit ii evanghelice din Bucuresti. Edi iunea a doua, rev du   i imbun t i t . Bucuresti, editura libr. Sococ & Comp. 1887. Prețul 2 lei 50 bani, pentru Austro-Ungaria 1 fl. 20 cr. Un vol. in 8° cu 330 pag. — Gramatica germană a d-lui Cionca este, după cum credem noi, mai bine intocmit  dec t t te celelalte gramatici germane, ce le-am avut până acum. Ea este potrivită pentru elevii din școlele secundare  i totodată pentru acele persoane, care ar voi să studieze limba germană pe cale privată.

„Gazeta Săténului”, este numele unei foi, ce apare acum in anul al patrulea in R mnicul-Sărat, sub redac iunea d-lui *C. C. Dulculescu*  i care are ca scop r sp ndirea cunoscin elor trebuincioase agricultorului  i poporului in genere. Ca cetitorul s 'si p t  face o idee mai l murit  despre cuprinsul acestei foi, li punem inaintea ochilor cuprinsul unui număr,  i anume al N-rului 11 din 5 Iulie a. c. El este următorul: Cum să pot vindeca bubele  erei, de *M. de la Korn*. — Coresponden a „Gazetei Săténului” din Transilvania, de *I. Georgescu*. — Medicul practic, de *Un amic al poporului*. — Coresponden a „Gazetei Săténului”, de *Vasile Sava* (din Vas ou). — Inul, de *C. C. D.* — Cobia scandens (o flóre) de

Un amator de flori. — Grădinile de érnă pe acoperemintele case-
lor, de Sătucénuł. — Phasianidele (fasani), după *Maguid d' Au-*
bussou. — Sulimanul, de *I. Aristotel.* — Corespondenta „Gazetei
Săténului,” de *Zumfir* (de la delta Dunărei). — Statua unui sătén,
de *K.* — Din localitate. — Din țéră. — Buletin comercial. —
Miscellanea. Afară de acésta numărul în cestiune conține încă
trei gravuri negre, două colorate și un tabloń fotografic, care re-
presintă pe fondatorii „Gazetei Săténului.” — După cum se pöte
vedé, „Gazeta Săténului” este o fôie bine îngrijită, cu cuprins va-
riat, și preste tot de folos pentru economii români. Prețul abo-
namentului pentru România este 10 lei, érá pentru Austro-Unga-
ria 5 fl. Abonenții primesc ca premiú sań un esemplar din serie-
rea „Florile” de d-l C. C. Datulescu, sań un esemplar din anul
II sań III al „Gazetei Săténului.”

Cuvéntare funebrală la înmorméntarea neguțătorului *Eremie*
E. Popa, fost epítrop primar mai mulți ani și binefăcător al bise-
ricei din Bacăfalu, ținută de *Toma Frateș*, presb. ort. român. —
Sibiú, tipografia arhidieceasană, 1887. — În cuvéntarea sa párin-
tele Frateș dá date aménunțite despre viața unuia din fruntașii
noștri din împrejurimea Brașovului. Venerabilul bătrán Eremie E.
Popa, răposat în 7 Iunie a. c., s'a distins între altele și prin cres-
cerea, ce a dat-o fiilor săi. B.

Diverse.

Societatea de lectură „*Andreiú Șaguna.*” Din darea de sémă
a acestei societăți formate de elevii dela instítul teologic și peda-
gogic din Sibiú despre activitatea sa în decursul an. 188°/₇, estra-
gem următoarele date: Societatea presidată de d-l profesor seminarial
Dem. Comșa a ținut în decursul anului școl. trecut 26 ședințe ordi-
nare și estraordinare, precum și o ședință festivă în preséra de
Sf. Andreiú. În aceste ședințe s'aú cetit și s'aú discutat 23 lucrări,
și s'aú declamat mai multe poesii. Mai tóte lucrările s'aú petrecut
în fôia societății intitulată „*Musa.*” Numérul membrilor în decur-
sul a. espirat a fost de 99, între cari 97 ordinari și 2 ajutători.
Biblioteca societății constă de present din 1543 opuri în 1672 vo-
lume și 324 fascicule -- este de notat, că în anul acesta s'a tipărit
un catalog al societății, — érá averea în bani de 565 fl. 54 cr.
Colecțiunea numismatică a societății constă din 114 piese. — După
cum vedem, societatea „*Andreiú Șaguna*” progreséză din ce în ce
tot mai mult.

† Aron Florian.

Încă un bărbat vrednic a dispărut din șirul luptătorilor nemulului nostru românesc pentru ajungerea idealelor lui pe tărîmul luminărei și culturii sale. Acesta este *Aron Florian*, al cărui nume străluce în pleiada scriitorilor poporului nostru din epoca primă a renascerei sale literare.

El s'a născut în Ardeal la a. 1805. Tatăl său, care era preot român de rel. ort., i-a dat cele dintâi cunoștințe de carte în limba română. După ce Florian a urmat învățăturile claselor primare în Sibiiă, a trecut cursul gimnazial în Blaj, ér' studiile academice și le-a făcut la universitatea din Pesta.

După terminarea studiilor, pe la 1827 trecu în România, ca să clădească mai de parte opera începută de *George Lazar*. Acolo a fost în timp de trei ani învățător la școala întemeiată de boerul Constantin Golesecu, în satul Golesei, până la mórta acestuia în a. 1830.

În anul 1831 *Florian* fii însărcinat cu organizarea școlilor, și denumit profesor la școala publică din Craiova, unde dedit lecții de geografie, de istoria universală și de stilistică, fiind și ea inspector al acestei școle.

În anul 1833 fii permutat la colegiul Sf. Sava în Bucuresci, ca profesor de istoria universală și de istoria patriei până la anul 1847, când fii numit Revisor general de școle districtuale.

Prin zelul său cel neadormit *Florian* deșteptă în junimea română nunumat un viu interes pentru istorie și mai ales pentru istoria națională, dar și tot felul de sentimente religioase, morale, naționale și mai ales sentimentul pentru binele de obște, care lipsii până atunci mai cu totul, și fără care omul nu pôte produce nimic bun.

La anul 1849, împins de felurite împrejurări politice, trecu în Transilvania, unde mai apoi primii redacțiunea jurnalului „Telegraful Român”, întemeiat de Episcopul *Andreiă Șiguna* la Sibiiu. Curënd însă după aceea fii numit, împreună cu Ioan Maioreseu, redactor pentru textul românesc al „*Foerii legilor imperiale*” din Viena. Acolo petrecu până la încheerea tractatului de Paris în urma resbelului din Crimea.

În a. 1857 întorcându-se în România, fii numit profesor de retorică la colegiul St. Sava, care studiū l'a profesat 2 ani. În a. 1869 i s'a încredințat érašii catedra de istoria universală și de statistica generală până la 1862, când organizându-se facultatea de

litere și de filosofie la universitatea din Bucuresci, fu numit profesor de istoria universală critică la acea facultate.

Dela *Aron Florian* avem următoarele opere:

1. *Catechismul omului creștin moral și social*, încoronat de Eforia școlilor cu o medalie de 50 de galbeni. (1833.)
2. *Elemente de geografie, pentru școlile primare*. (1834.)
3. *Elemente de istoria vechiului și noului testament*, pentru școlile primare (1835).
4. *Idee repede despre istoria țării românești* în 3 volume (1835) până la epoca lui Mateiu Bassarab.
5. Manual de istoria Țării Românești, pentru tinerimea studioasă (1841).
6. *Catechismul religiei ortodoxe*, pentru școlile primare 1842).
7. *Patriarhii*, carte de citire pentru tinerimea de ambe sexe, traducțiune din limba franceză (1842).
8. *Dicționar franco-român*, două volume mari, lucrat împreună cu P. Poenaru și G. Hill (1843).
9. *Elemente de istoria universală*, pentru tinerimea studioasă (1846).

Afară de acestea, în anul 1835 a colaborat împreună cu *Eliad Rădulescu* la redacțiunea „*Curierului românesc*“, ér în an. 1838, în unire cu G. Hill a publicat jurnalul cotidian „*România*“. În a. 1836 a redactat jurnalul literar: „*Museul Național*“.

Alte manuscrite și colecțiuni de ale sale, ce erau să se mai publice, s'au pierdut în timpul evenimentelor din 1848.

La 1862 fu numit membru al Consiliului permanent de instrucțiune, unde cu puține întreruperi a adus continuu un serviciu foarte mare cauzei propășirii némului său chiar și în anii bătrânețelor sale, până la începutul anului 1871, când apoi obosit de bătrânețe și de muncă literară se retrase în viață privată, cu firma convingere despre posibila îndeplinire a oficiilor chiâmărei sale în ramura instrucțiunii și luminării poporului său.

Dea cerul, ca să vedem pe mulți fii ai némului nostru românesc înzestrați cu însușirile eminente a le lui *Aron Florian*; dea cerul să avem pe viitor tot bărbați așa de activi, așa de rîvnitori pentru binele și propășirea némului lor, ca acest veteran, cu care poporul nostru cu dreptul se poate mândri. Numele astorfel de binefăcători sufletesci nu pôte fi nicî odată uitat, érá faptele lor vor fi păstrate pentru veșnicie în inimile urmașilor, ca cea mai scumpă moștenire a lor.

Convocare.

„Reuniunea învățătorilor români ort. res din Districtul X (Brașov) al Arhidieceșii transilvane“ și va ține adunarea sa generală la 24, 25 și 26 August a. e. st. v. în Brașov. La această adunare se invită toți P. T. D-nii membri ai reuniunii.

Programa.

Ședința I. Luni, 24 August a. m.

1. Deschiderea ședinței prin prezidiu.
2. Apelul nominal.
3. Raportul general al comitetului central despre activitatea sa în decursul anului 1886/87.

Ședința a II. Luni, 24 August p. m.

4. Raportul casarului despre averea reuniunii.
5. Raportul bibliotecarului.
6. Raportul și rațiociniul comitetului central despre foia reuniunii: „Școala și familia“ anul I și II.
7. Alegerea comisiunilor revădătoare și de scontrare.
8. „Metodica specială a limbii maghiare în școlile populare române“, disertațiune de membrul I. Broș.

Ședința III. Marți, 25 August a. m.

9. Raportul special al comitetului central asupra temelor pertractate în despărțăminte: „Descrierea ferului“, prelegere practică pentru anul din urmă al școlii primare, și: „Cum să facem pe elevii din anul I de școală cunoscuți cu noțiunea propozițiune (dicere); desfacerea ei în vorbe, silabe și sunete?“.

10. Discutarea temei preserisă de M. Consistor arhidieceșan din Sibiu: „Care este cauza, pentru care grădinile școlilor nu se sporesc, și pentru ce unii învățători, având pământ pentru grădina de școală, nu'l cultivă pentru instruirea școlărilor în grădinarit, și ce măsuri ar fi a se lua pentru a se da un avânt mai mare în instruirea acestui ram folositor?“

Ședința IV. Marți 25 August p. m.

11. Raportele comisiunilor.
12. „Câte-va îndrumări practice la propunerea istorii în școlile populare“, de membrul I. Dariu.

Ședința a V. Mercuri, 26 August a. m.

13. Discutarea temei preserisă de M. Consistor arhidieceșan din Sibiu: „Care sunt cauzele, pentru care absențiile școlare sunt pré număröse și prin ce s'ar puté delătura acest inconvenient împedecător în instruițiunea poporală?“

14. Stabilirea budgetului pe anul 1887/88.

Ședința VI. Mercuri, 26 August p. m.

15. Alegerea noului comitet pe un period nou de 3 ani.
16. Propunerii de sine stătătoare.

La însărcinarea comitetului central al reuniunii.

Brașov, 15 Iulie 1887 v.

St. Iosifă, președinte

I. Dariu, secretar I.